

H. Nurgül BEĞİÇ. Türk Keçecilik Sanatı, Ankara, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı, 2017, ISBN: 978-975-16-3332-3, 295 sayfa.

Dr. Öğr. Üyesi Hatice Kübra UYGUR*
Dr. Öğr. Üyesi Ayşegül KOYUNCU OKCA**

H. Nurgül Beğić'in *Türk Keçecilik Sanatı* isimli kitabı Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınlarından Araştırma ve İnceleme Dizisi olarak 2017 yılı başında çıkmıştır. Çankırı Karatekin Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Moda ve Tekstil Tasarımı bölümü öğretim üyesi olan yazar, hem sanatçı kimliği ile hem de akademisyen kimliği ile Türk kültüründe ve sanatında önemli bir yere sahip olan keçeeye dikkatleri çekmektedir ve keçeciliği yaşatarak geleceğe taşımayı amaçlamaktadır. *Türk Keçecilik Sanatı* adlı kitabı ile bu alana farklı bakış açıları kazandırmayı amaçlamıştır. Geçmişten günümüze keçecilik sanatına ışık tutması ile yeni çalışmalara öncülük edebilecek hacimde bir kitap olarak alana katkı sunmaktadır. Eser, niteliksel ve niceliksel bir değerlendirmeye tabi tutulduğunda gelenekselden günümüze keçeciliğin tarihini yaşayan keçe ustaları ile harmanlamıştır. Sadece tarihsel bakış açısı ile değil halk bilimsel bakış açısının da hâkim olduğu kitap bu alana ilgi uyandırmaktadır.

Eser, önsöz, sunuş, giriş ve üç bölümden oluşmakta olup bölümlerin alt başlıkları, ana başlıkları destek-

leyecek şekilde düzenlenmiş ve sadece güzel sanatlar alanında değil Türk kültürü, geleneksel sanatlar ve halkbilimi alanında çalışacaklar için de bir kaynak kitap niteliği taşımaktadır.

Eser bir önsöz ve Prof. Dr. Nebi Özdemir tarafından hazırlanan bir sunuş ile başlamaktadır. Yazar, geleneksel keçecilik sanatının Orta Asya'dan Anadolu'ya uzanan tarihsel süreci ve işlevselliğini kavramsal bir çerçeve oluşturularak konuya giriş yapmıştır. Bu bölümde; sanatı ve akademik çalışma alanı olanı keçeciliği tanımlayıp, Türk kültürü açısından önemini vurgulamaktadır. Değişim ve dönüşümlere rağmen geleneğin sürdürülebilirliği eserin temel esaslarından. Geleneği geleceğe taşıyan çalışmaları ile yazar, Türk kültüründe Orta Asya'dan Anadolu'ya geleneksel el sanatlarından keçeciliğin günümüz ustaları ve sanatçıları ile birlikte geliştirilen yeni teknikler, modern yorumları ile varlığını bu alanda sürdürmeye çalışmasını genel hatları ile giriş bölümünde ele almıştır.

Birinci bölüm olan Türk Keçecilik Sanatının Tarihsel Gelişimi; Anadolu Dışında Gelişen Türk Keçecilik Sanatı ve Anadolu'da Gelişen Türk Keçecilik

* Mardin Artuklu Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyesi, Mardin/Türkiye, uygur_haticekubra@hotmail.com

** Pamukkale Üniversitesi Denizli Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu El sanatları Bölümü Öğretim Üyesi, Denizli/Türkiye, aysegulkoyuncu@pau.edu.tr

Sanatı başlıkları ile çalışmasında tarihsel süreçte keçeciliğin gündelik hayat için önemini anlatmıştır. Dönemsel olarak bir sınıflandırmaya tabii tutarak konuyu kavramsal zeminde izah etmeye çalışmıştır. Edebiyatımızda Keçe başlığı altında ise yazarın halkbilimci kimliği ön plana çıkmıştır. El sanatlarına ait yayınlanan geleneksel kitaplardan farklı olarak bu başlık altında keçenin gündelik hayatta tesir ettiği hemen her alanı derinlemesine ele almıştır. Gündelik hayatın ve Türk kültürünün önemli bir parçası olan keçenin edebi ürünlerde varlığını göstermemesi söz konusu olamazdı düşüncesinden yola çıkarak bu konudaki Deyişleri, Ağıtları, Manileri, Atasözleri ve Deyimleri, Tekerleme ve Saymacaları, Sataşmaları, Şiirleri, Türküleri, Hikâyeleri ve Fıkraları bir araya toplayarak keçenin izlerini ve edebiyata yansımalarını detaylandırmıştır. Yazar, geleneksel el sanatlarına yönelik bir çalışma yapmasının yanı sıra kullandığı metot ile okuyucuları sonraki bölümlere hazırlayarak konuyu geniş bir perspektiften ele almaya çalışmıştır. Bu nedenle birinci bölüm, eserin geri kalanını tarihsel, mekânsal ve yaşamsal olarak anlamlandırmaktadır. Böylece yazar, genelde keçeciliğin günümüzdeki durumunu, teknolojik arka planını belirginleştirmekte ve özeldense modern yorumlamaların söz konusu olabileceğini, sanatın günümüzdeki konumunun neresinde bulunduğu ve nasıl geliştirilebileceği üzerinde durmaktadır.

İkinci bölüm olan Anadolu'da Yaşayan Keçecilik Sanatı; Keçe Ustaları

başlığı altında 18 keçe ustasının biyografilerine yer verilerek şekillendirilmiştir. Yazar bu bölümde sadece salt bir biyografi aktarımı yapmamıştır. Keçe ustalarının özel yaşamı, meslek yaşamı, atölyesi ve ürünleri başlıklarına yer vererek keçecilik konusu ile ustaları özdeşleştirmiştir. Yazar, keçe ustalarını doğal ortamlarında, ihtiyaçlar çerçevesinde bağlamsal ve işlevsel olarak nasıl üretim yaptıklarını ve şartlarını yaptığı saha çalışmaları sonucu kendi yorum ile değerlendirerek aktarmıştır.

Bir diğer başlık altında Geleneksel Keçe Atölyeleri, Keçe Yapımında Kullanılan Ham Madde (Yün), Keçe Yapımında Kullanılan Araç ve Gereçler tek tek fotoğrafları ile kullanım amaçları açıklanarak tanıtılmış ve geleneğin dönüşümü açısından önemli belgeleri de bünyesinde barındırmaktadır. Günümüz Keçe Ürünleri başlığı ise bu sanatı geçmişte kalmaktan kaybolmaktan kurtulduğu ve değişip dönüştüğü noktada sürdürülebilirliğinin sağlandığı gerçeğinden yola çıkılarak yazılmıştır. Geleneksel keçecilik sanatının yeni ürünlerinin neler olduğu konusu merak uyandırmaktadır. Şal-Atkı, Çanta, Şapka, Keçe Takı, İç Mekân Keçe Ürünleri, Yelek gibi günümüz keçe ürünleri dönüşümün bir parçası olarak tanıtılmıştır. Kitapta kullanılan fotoğraflardan bazıları yazarın kendi tasarımlarına ait ürünlerdir. Böylece geniş bir yelpazede dönemin gündelik hayatına göre şekillenen ürünlerin eski ve yeni, geleneksel ve modern kavramlarını bir bütün halinde sunmuştur. Bunun yanı sıra bir alt

başlıkta ise Geleneksel Keçe Motifleri ayrı bir başlık altında değerlendirilmiştir. Konuya tarihsel bir giriş yapan yazar Cumhuriyet Dönemine geldiğinde keçe ürünlerinin üzerindeki renk ve motifleri coğrafi sınıflandırmaya tabi tutmuştur ve konuyu Afyon Yöresi, Balıkesir Yöresi, Ege Bölgesi, Konya Yöresi, Yalvaç Yöresi başlıkları altında değerlendirmiştir ve bu yörelere ait çalışmalar fotoğrafları ile belgelemiştir. Kitabın Anadolu'da Yaşayan Keçecilik Sanatı Bölümünde Ege, Akdeniz, İç Anadolu ve Marmara Bölgesinde bulunan keçe ustalarının yer aldığı görülmektedir. Çalışmaya Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinin de dâhil edilmesi kitabı daha kapsamlı bir çalışma haline getirirdi. Bundan sonraki basımlarda coğrafi bölgelerin genişletilerek eklenmesi alanda çalışma yapanlara katkı sağlayarak etkiyi artıracaktır. Bu durum bütüncül bir yaklaşım ile ele alınan keçecilik sanatına coğrafi ve tarihi olarak da daha doğru yaklaşmayı sağlayacaktır. Konunun etki alanı düşünüldüğünde bu başlıkların eklenmesi ayrıca önem kazanmaktadır.

Keçecilik Sanatında Değişim ve Dönüşümlerin Temel Nedenleri başlığı altında Tarım ve Hayvancılık, İç-Dış Göç, Ticaret, Turizm, Moda, Giyim-Kuşam, İç Mekân Tasarımı değerlendirilmiştir. Günümüzde gelinen nokta sadece tasvir edilmemiş aynı zamanda değerlendirilerek çözüm yolları aranmıştır. Anlatımı destekleyen fotoğraflar ise kitabı çok daha geniş okuyucu kitleleri ile buluşturacak önemdedir.

Yazar, keçeciliğin Türk kültür ha-

yatındaki izlerini tarihsel serüvenini, coğrafi etkilerini, gündelik hayat ve ihtiyaçlar ile birlikte şekillenen geleneksel el sanatını ayrıntılı bir şekilde incelemiş, bu sayede tüm bu süreçteki değişimleri, yansımalarını tarihi ve coğrafi bağlamlarda keçe ustalarını merkeze alarak anlatmaya çalışmıştır. Sadece geleneksel Türk el sanatları alanında değil disiplinlerarası çalışmalarda da boşluk doldurması ve yeni bir bakış açısı getirmesi açısından önemli bir çalışmadır. Dönüşüm ve sürdürülebilirlik probleminden yola çıkarak sadece tanımsal değil çıkarımsal bir değerlendirme de yapmıştır. Kitap, geleneksel el sanatları meselesine; ihtiyaçlar hiyerarşisi perspektifinden bakarak kendisi de sürece usta-sanatçı kimliğinin yanı sıra akademisyen kimliği ile dâhil olarak getirdiği açıklama, yorumlama, değerlendirme ve anlamlandırma çabaları ile dikkat çekmektedir.